

WIKTOR KRZYMOWSKI¹

Sprawozdanie z II ogólnopolskiej konferencji naukowej z cyklu „E-sądy – rozszerzona przestrzeń wymiaru sprawiedliwości” pt. *Rzetelność rozpraw zdalnych. Wyniki badań*, Warszawa, 28 marca 2023

Wpłynął: 4.05.2023. Akceptacja: 4.05.2023

28 marca 2023 r. w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie (dalej jako: „ALK”) odbyła się II Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „E-sądy – rozszerzona przestrzeń wymiaru sprawiedliwości” pod tytułem *Rzetelność rozpraw zdalnych. Wyniki badań*. Kontynuowała ona tematykę poruszoną już na zeszłorocznej konferencji², co podyktowane było nie tylko nasilającymi się głosami o konieczności uregulowania rozpraw zdalnych w polskim prawie, ale przede wszystkim chęcią zaprezentowania wyników badań naukowych prowadzonych w tym obszarze w drugiej połowie 2022 roku przez prawniczą studencką grupę badawczą stworzoną w ALK³.

Konferencja została zorganizowana w formie zdalnej przez Rektora ALK Pana prof. dra hab. Grzegorza Mazurka, Prawnicze Interdyscyplinarne Centrum Badawcze ALK oraz redakcję czasopisma „Krytyka Prawa”. Referentami na konferencji byli pracownicy naukowcy z wielu uczelni, wybitni praktycy prawa, doktoranci oraz studenci-badacze prawa. Zgromadziła ona licznych ekspertów z różnych dziedzin prawa.

Konferencję otworzył prof. ALK dr hab. Bartłomiej Nowak, Dziekan Kolegium Prawa. Następnie prof. dr hab. Jolanta Jabłońska-Bonca oraz Zofia Koziół (studentka III roku prawa, przewodnicząca prawniczej studenckiej grupie badawczej) wprowadziły uczestników w problematykę konferencji, wyjaśniając, że badania przeprowadzone przez studentów-badaczy miały formę indywidualnych obserwacji

¹ Dr Wiktor Krzymowski – Akademia Leona Koźmińskiego (Polska); e-mail: wkrzymowski@kozminski.edu.pl; ORCID: 0000-0002-0145-9767.

² Zob.: W. Krzymowski, *Report On The National Scientific Conference E-Courts: The Extended Area Of Justice, Warsaw, 16 May 2022*, „Krytyka Prawa” 2022, 2(14), s. 255.

³ W skład prawniczej studenckiej grupy badawczej weszło 10 studentów prawa Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie: (Jakub Bryl, Hubert Cynkier, Wiktoria Fedoruk, Fryderyk Gołda, Zofia Koziół, Nikola Rybicka, Natalia Skierska, Wiktoria Stec, Aleksandra Traczuk, Aleksander Waśniewski) oraz absolwent prawa (Mateusz Wawrzeńczuk).

uczestniczących. Studenci-badacze brali udział w charakterze publiczności w rozprawach zdalnych prowadzonych w różnych sądach w całej Polsce. Następnie studenci-badacze swoje obserwacje odnotowywali, wypełniając szczegółowe kwestionariusze składające się z 68 pytań otwartych i zamkniętych. Autorskie badania zostały zaprojektowane w celu obserwacji spektrum problemów pojawiających się podczas rozpraw zdalnych, w tym ich organizacji, zmian w zachowaniu uczestników (w sferze retoryki i norm obyczajowych), realizacji zasady jawności oraz problemów dotyczących odpowiedniego stosowania procedury cywilnej.

Część merytoryczna została podzielona na cztery sesje, po których otwierano dyskusję.

Pierwszą sesję otworzył referat prof. Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie, dr hab. Anny Kalisz, w którym poruszyła ona problem dostępności rozpraw zdalnych dla osób niepełnosprawnych. Pani Profesor wskazała na kilka elementów wymagających zmiany w celu przeciwdziałania wykluczeniu tej kategorii osób i pełniejszej realizacji prawa do sądu. Następnie prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, dr hab. Agnieszka Skóra podzieliła się ciekawymi spostrzeżeniami o funkcjonowaniu rozpraw zdalnych w systemie *common law* na przykładzie Wielkiej Brytanii, Australii oraz Nowej Zelandii. Sesję zamknął referat dr Ewy Kwiatkowskiej (ALK) pt. *E-rozprawy – wykluczenie cyfrowe a równość*.

Przeprowadzenie w trybie zdalnym dowodu z zeznań świadków w postępowaniu przed sądami powszechnymi, na tle sądów polubownych było tematem referatu prof. Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej dra hab. Marcina Aślanowicza, Prezesa Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan, który otworzył drugą sesję konferencji. Następnie mgr Arkadiusz Trela z Prawniczego Interdyscyplinarnego Centrum Badawczego ALK zaprezentował uczestnikom swoje ciekawe spostrzeżenia odnoszące się do rozpraw zdalnych, analizując je przez pryzmat własnych doświadczeń ze sprawy, w której występował w charakterze świadka. Zwrócił on m.in. uwagę na to, że sąd nie weryfikował jego tożsamości jako świadka, a także na fakt ewentualnego wpływu osób postronnych na jego wypowiedzi. Zauważył, że brak informacji o znacznym opóźnieniu rozprawy nie jest elementem budującym powagę sądu w społeczeństwie. Sesję tę zamknął referat dr Katarzyny Jasińskiej z Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzejewskiego dotyczący interpretacji przepisów o rozprawach zdalnych w kontekście zachowań niewerbalnych i zjawisk paralingwistycznych jako elementów oceny wiarygodności zeznań.

Podczas trzeciej sesji zaprezentowano niektóre wyniki badań prawniczej studenckiej grupy badawczej sformowanej w ALK. Sesję rozpoczął referat dr. Wiktora Krzymowskiego (ALK) *Normy obyczajowe w świetle rozpraw zdalnych*. Następnie studenci-badacze poruszyli w kontekście rozpraw zdalnych problematykę: jawności postępowania (Zofia Koziół, studentka III roku prawa), zachowania powagi sądu

(Aleksander Waśniewski, student IV roku prawa), problemów technicznych (Jakub Bryl, student II roku prawa) oraz wzorców postaw prawników (Nikola Rybicka, studentka II roku prawa). Każdy z referatów prezentował liczne i warte odnotowania zachowania uczestników (np. parzenie herbaty przez pełnomocnika, siedzenie na podłodze lub na ławce w parku przez uczestników, przebywanie świadka w tym samym pomieszczeniu co pełnomocnik). Sesja ta cieszyła się największym zainteresowaniem słuchaczy.

Ostatnią sesję rozpoczął swoim referatem prof. Uniwersytetu w Białymstoku, dr hab. Piotr Pietrasz, który jako sędzia przedstawił swoje doświadczenia i refleksje dotyczące rozpraw zdalnych w Naczelnym Sądzie Administracyjnym. Następnie prof. ALK dr hab. Małgorzata Skórzewska-Amberg wygłosiła referat: *Rozprawy sądowe w trybie zdalnym – wyzwania i możliwości na przyszłość*, gdzie podzieliła się z uczestnikami informacjami o organizacji rozpraw zdalnych w Szwecji. Rozwiązania zagraniczne były również tematem kolejnego referatu, który wygłosił dr Ben Sassi (ALK). Omówił on praktykę przeprowadzania rozpraw zdalnych w Niemczech. Kolejną mówczynią była mgr Katarzyna Klimas z Uniwersytetu Wrocławskiego, która przedstawiła referat na temat: *Wniosek o przeprowadzenie posiedzenia zdalnego – zagadnienia prawne i organizacyjne*. Ostatni referat na konferencji – poświęcony założeniom uwarunkowań technicznych dla e-rozpraw – wygłosił mgr Piotr Gołoś z Seminarium Doktoranckiego ALK.

Konferencja zakończyła się dyskusją, w której głos zabrał m.in. sędzia Andrzej Vertun (Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości). Zachęcono również uczestników do nadsyłania artykułów poświęconych problematyce rozpraw zdalnych do kolejnego numeru „Krytyki Prawa”.

Wydaje się, że materiały zebrane w wyniku badań przeprowadzonych w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie stanowią nie tylko doskonały punkt wyjściowy dla ich kontynuacji, ale mogą pomóc w obraniu właściwego kierunku regulacji rozpraw zdalnych w Polsce.